VILNIUS TECH
Vilniaus Gedimino technikos universitetas

28-oji Lietuvos jaunųjų mokslininkų konferencijos „Mokslas – Lietuvos ateitis“ teminė konferencija
Proceedings of the 28th Conference for Junior Researchers “Science – Future of Lithuania”

DARNI APLINKA / SUSTAINABLE ENVIRONMENT

2025 m. balandžio 24 d., Vilnius, Lietuva
24 April 2025, Vilnius, Lithuania

ISSN 2029-7157 / eISSN 2029-7149
eISBN 978-609-476-390-8
https://doi.org/10.3846/da.2025.010

Aplinkos apsaugos inžinerija / Environmental Protection Engineering *https://vilniustech.lt/346238*

SU NARKOTIKAIS SIEJAMŲ ĮVYKIŲ TERITORINĖ SKLAIDA LIETUVOS PARKUOSE 2015–2023 M.

Gordonas JANKŪNAS*

Vilniaus universitetas, Chemijos ir geomokslų fakultetas, Geomokslų instituto kartografijos ir geoinformatikos katedra, Vilnius, Lietuva

**El. paštas gordonasjankunas@gmail.com*

Gauta 2025 m. vasario 24 d.; priimta 2025 m. kovo 17 d.

Santrauka. Didėjantis narkotikų vartojimo paplitimas Vilniaus mieste ir su juo susiję nusikaltimai yra didelė visuomenės problema, daranti poveikį saugumui, bendruomenės gerovei ir aplinkai. Parkai ir kitos žaliosios zonos, kaip viešai prieinamos erdvės, vis dažniau susiduria su šiomis problemomis, todėl kyla susirūpinimas dėl jų saugumo ir tinkamo naudojimo. Šis tyrimas papildo ankstesnį tyrimą, kuriame buvo analizuotas su narkotikais susijusių incidentų erdvinis pasiskirstymas Vilniaus mieste. Tyrimo metu siekiama išsamiau pažinti Lietuvą ir jos regionus, apžvelgiant situaciją parkuose ir žaliosiose zonose 2015–2023 m. Tyrimo pabaigoje tikimasi identifikuoti regioninius „karštuosius taškus“ ir įvertinti. Dažniausiai parkuose fiksuojami įvykiai – viešosios tvarkos pažeidimai (VTP): keliamas triukšmas, muštynės, alkoholio vartojimas ir konfliktai viešosiose vietose. Parkuose pastebėtos tendencijos, kad įvykiai koncentruojasi labiau urbanizuotose vietose, kur žmonių kiekis yra didesnis. Pasitelkiant Lietuvos policijos registruotų įvykių duomenų bazę, geografinės analizės metodais buvo sukurti žemėlapiai, rodantys regionus ir vietas, kuriuose pagal skirtingus tyrimo metus galimai įvyksta nusikaltimai.

Reikšminiai žodžiai: erdvinė sklaida, geografinės informacijos sistemos, narkotikai, nusikalstamumas, parkai.

1. Įvadas

Nusikalstamumo srityje visada buvo akcentuojama nusikaltimų įvykdymo vieta, nes tai padeda analizuoti, kodėl nusikaltimai įvyksta būtent konkrečiose vietose. Pastarąjį dešimtmetį vis daugiau dėmesio skiriama miesto žaliosioms erdvėms, siekiant ištirti jų sąsajas su nusikalstamumu (Marquet, 2020).

Žaliosios erdvės yra svarbios visuomenės gerovei, tačiau pastaruoju metu įvairiose Europos šalyse pastebėtas nusikalstamumo augimas parkuose. Kadangi policijai nepavyksta veiksmingai suvaldyti šios problemos, kai kuriose vietovėse nuspręsta už smulkius pažeidimus netaikyti baudų. Vienas ryškiausių pavyzdžių – Berlyno Görlitzer parkas, kuriame dažnai fiksuojamas narkotikų vartojimas ir platinimas, smulkios vagystės bei kiti teisės pažeidimai. Dalis šio tyrimo tikslo yra įvertinti, ar Lietuvoje fiksuojamos panašios tendencijos kaip kitose Europos Sąjungos (ES) šalyse, ypač analizuojant didžiųjų miestų parkus ir kitas mažesnes žaliąsias zonas. Kita svarbi tyrimo dalis – remiantis gautais rezultatais tinkamai įvertinti situaciją ir padėti kryptingai suformuluoti strategiją, kaip sumažinti nusikalstamumą parkuose.

Remiantis 2024 m. duomenimis, Europoje suimtų ir nuteistų asmenų skaičius yra didžiausias pasaulyje. Nors Šiaurės ir Pietų Amerikos žemynai pirmauja pagal bendrą sulaikytų asmenų skaičių, Europoje didesnė dalis sulaikytųjų už narkotikų prekybą yra traukiami baudžiamojon atsakomybėn. Ankstesnių metų duomenys taip pat atskleidė lyčių skirtumus šioje srityje. Pastebėta, kad dauguma suimtųjų yra vyrai – 2022 m. jie sudarė maždaug 90 % visų sulaikytų asmenų. Moterys, palyginti su vyrais, rečiau įsitraukia į šią veiklą: jos sudaro tik apie 9 % asmenų, suimtų už prekybą narkotikais, ir 12 % – už jų laikymą bei vartojimą (UNCDC, 2024).

Svarbu paminėti, kad Vakarų Europos šalys, tokios kaip Nyderlandai ir Vokietija, dažniau susiduria su šiomis problemomis nei Lietuva. Tai lemia liberalesnis požiūris į psichoaktyvių medžiagų vartojimą. Jau 2008 m. Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centro (angl. *European Monitoring Centre for Drugs and Drug*

© 2025 Autoriai. Leidėjas Vilniaus Gedimino technikos universitetas. Šis straipsnis yra atvirosios prieigos straipsnis, turintis Kūrybinių bendrijų (Creative Commons) licenciją (CC BY 4.0), kuri leidžia neribotą straipsnio ar jo dalių panaudą su privaloma sąlyga nurodyti autorių ir pirminį šaltinį.

Addiction) ataskaitoje buvo įspėta apie galimas ateities problemas. Nyderlanduose atlaidus požiūris į kanapių vartojimą gali pritraukti turistų, kurių pagrindinis tikslas – išbandyti įvairius narkotikus. Pavyzdžiui, Mastrichto mieste kasmet apsilanko apie 1,5 mln. turistų, siekiančių įsigyti ir pabandyti kanapių. Vokietijoje neseniai priimti teisės aktų pokyčiai dėl nemedicininio kanapių vartojimo dekriminalizavimo taip pat atspindi panašią tendenciją (UNODC, 2024). Verta paminėti, kad Lietuvoje taip pat pasigirsta diskusijų dėl dekriminalizavimo, tačiau kol kas jos nesulaukia platesnio politinio ar visuomenės dėmesio. Šiuo metu svarbu įvertinti esamą situaciją ir palyginti Lietuvos statistiką su Vakarų Europos šalimis.

Šiame tyrime bus sprendžiama esama mokslinių tyrimų spraga, nagrinėjant su narkotikų vartojimu susijusių nusikaltimų ir nusižengimų dažnumą Lietuvos nacionaliniuose, regioniniuose ir miesto parkuose. Tema yra aktuali, nes žiniasklaidoje nuolat pasirodo pranešimai apie narkotinių medžiagų keliamas problemas. Erdvinė analizė gali padėti įvertinti šių įvykių dažnį, tendencijas ir planuoti strategiją, kaip sumažinti nusikalstamumą parkuose.

2. Narkotinių medžiagų vartojimo vertinimas Europoje ir Lietuvoje

Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centras (toliau – ENNSC) yra ES organizacija, nuo 1995 m. renkanti ir analizuojanti duomenis apie narkotines ir psichotropines medžiagas ES šalyse. Pagrindinė šios organizacijos funkcija – teikti moksliškai pagrįstą ir patikimą informaciją, kurią analizuoja politikai, specialistai bei visuomenė.

ENNSC veiklą reikšmingai remia „Reitox“ – narkotikų ir narkomanijos informacijos tinklas, kuris renka duomenis iš įvairių šalių pagal nustatytus rodiklius. Lietuvoje pagrindines šio tinklo funkcijas atlieka Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas (toliau – NTAKD).

Narkotinių ir psichotropinių medžiagų (toliau – narkotikų) paplitimas ir vartojimas gali būti vertinamas keliais būdais. Vienas iš tradicinių metodų yra gyventojų apklausos, tačiau jų tikslumas priklauso nuo respondentų atvirumo. Technologinė pažanga sudarė sąlygas taikyti inovatyvesnius stebėsenos metodus, pavyzdžiui, narkotikų pėdsakų tyrimus nuotekose arba švirkštuose likusių medžiagų analizę. Šie metodai padeda tiksliau nustatyti narkotikų vartojimo tendencijas.

Vis dėlto, remiantis NTAKD ir kitų ES organizacijų duomenimis, šiuo metu dar nėra visiškai patikimų rodiklių, kuriais būtų galima remtis be išlygų. Nepaisant to, naudojantis surinkta informacija, įmanoma palyginti tendencijas tarp tam tikrų miestų ar erdvių. Tokiu būdu analizuojamos tendencijos padeda sukurti pirminį situacijos vertinimą ir leidžia efektyviau stabdyti narkotikų vartojimą.

2.1. Lietuvos parkai ir jų klasifikacija

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos (toliau – VSTT) yra Lietuvos institucija, atsakinga už valstybinių saugomų teritorijų apsaugą ir priežiūrą, taip pat vykdanti šių teritorijų valdymo funkcijas. Įkurta 1990 m., tačiau veiklą pradėjo tik po metų – nuo Saugomų teritorijų įstatymo priėmimo, kuris žymėjo naują etapą po nepriklausomybės atgavimo. Šios institucijos internetiniame puslapyje Lietuvos saugomos teritorijos ir parkai yra padalinti į kategorijas, kurios bus aprašytos šiame skyrelyje. Didžiausi parkai sulauks platesnio komentaro, nes tikėtina, kad įvykių gausa leis atlikti išsamesnę jų analizę. Lietuvoje iš viso yra 35 valstybiniai parkai, kuriuose saugomos kultūrinio ir gamtinio paveldo vertybės. Plačiau bus aptariami būtent nacionaliniai parkai.

Šiuo metu Lietuvoje yra 5 nacionaliniai parkai: 1974 m. įkurti Aukštaitijos ir Trakų istorinis nacionaliniai parkai bei 1991 m. įsteigti Dzūkijos, Kuršių nerijos ir Žemaitijos parkai (1 lentelė). Visų šių nacionalinių parkų bendras plotas Lietuvoje siekia 1523 km^2 – tai daugiau nei du procentai šalies teritorijos. Šių parkų paskirtis – saugoti gamtiniu požiūriu vertingus kraštovaizdžio objektus, išlaikyti ekosistemų stabilumą ir palaikyti Lietuvos regionų tradicinę gyvenseną.

1 lentelė. Nacionalinių parkų klasifikacija

Parkas	Plotas, km^2	Įsteigimo metai
Aukštaitijos nacionalinis parkas	452,70	1974
Dzūkijos nacionalinis parkas	559,20	1991
Kuršių nerijos nacionalinis parkas	264,64	1991
Trakų istorinis nacionalinis parkas	82,00	1974
Žemaitijos nacionalinis parkas	217,20	1991

Verta paminėti, kad tai aukštos svarbos saugomos teritorijos, todėl tikėtina, kad nusikalstamumo lygis šiose vietose yra žemas, ir dėl to tyrimo analizei gali nepakakti duomenų. Tokiu atveju šių parkų teritorijose bus apžvelgiami ne tik įvykiai, susiję su narkotinių medžiagų paplitimu, bet ir kitų nusikaltimų dažnis bei tendencijos.

3. Tyrimo duomenys

Šio tyrimo metu yra naudojamas Lietuvos policijos registruotų įvykių registras (toliau – PRĮR). 2024 m. atliktas tyrimas – Vilniaus miesto registruotų pažeidimų, susijusių su narkotinėmis medžiagomis, ir jų vartojimo erdvinė analizė – taip pat rėmėsi šio registro duomenimis. Tačiau šiemet duomenų yra daugiau, nes tyrimas apima platesnę teritoriją – visą Lietuvą. Ši duomenų bazė egzistuoja nuo 2005 m., kai Lietuvos policijos generalinis komisaras pasirašė įsakymą, kuris įtvirtino šio registro įkūrimą. Žinybinio registro pagrindinė paskirtis – ,,registruoti registro objektus, rinkti, kaupti, apdoroti, sisteminti, saugoti ir teikti fiziniams ir juridiniams asmenims registro duomenis ir dokumentus, atlikti kitus registro duomenų tvarkymo veiksmus“. Verta paminėti, kad šiame įsakyme registro objektais laikomi nusikalstamos veikos, kiti teisės pažeidimai ir įvykiai, kurių tyrimas pagal įstatymus pavestas policijai, taip pat jų tyrimo veiksmai, rezultatai bei atsisakymai pradėti ikiteisminius tyrimus (toliau – policijos registruojami įvykiai) (Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas, 2005).

Svarbu pabrėžti, kad šio tiriamojo darbo metu įvardinti PRĮR objektai prilygsta veikloms, kurios galimai turi sąsajų su nusikalstama veikla, tai reiškia, kad šie objektai nėra klasifikuojami kaip nusikaltimai. Tokia klasifikacija egzistuoja todėl, nes šiam registrui duomenis teikia įvairių profesijų ir sričių atstovai – ne tik policijos pareigūnai, bet ir, pavyzdžiui, nukentėjusieji. Pasitaiko atvejų, kai duomenis pateikia būtent jie. Kaip nurodyta: ,,Registrui duomenis teikia nukentėjusieji, policijos įstaigų pareigūnai, kitų teisėsaugos institucijų pareigūnai, policijos rėmėjai, saugos tarnybų ar saugos padalinių darbuotojai, sveikatos priežiūros įstaigų darbuotojai, kiti policijos registruojamus įvykius matę asmenys.“ (Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas, 2005). PRĮR yra pagrindinis šio tyrimo duomenų šaltinis, iš kurio gaunama daug įvairios informacijos: tikslios galimų nusikaltimų lokacijos pagal koordinates, šių veikų tikslus laikas ir data, komentaras ar platesnis apibūdinimas apie galimai įvykdytą nusikaltimą. Verta paminėti, kad šio registro duomenys yra saugomi ilgą laiką nuo jų užfiksavimo. Kaip nurodyta: ,,Duomenys registro duomenų bazės archyve saugomi 15 metų nuo duomenų perkėlimo į šį archyvą dienos. Pasibaigus registro duomenų saugojimo terminui, šie registro duomenų bazės archyvo duomenys ištrinami kiekvienų metų pradžioje, bet ne vėliau kaip iki sausio 10 dienos.“ (Lietuvos policijos generalinio komisaro įsakymas, 2005).

Atsižvelgiant į visus paminėtus faktus bei didelį duomenų kiekį, šiam tyrimui sėkmingai atlikti buvo gauta Lietuvos policijos registruotų įvykių registro versija, kurioje duomenys yra nuasmeninti – tai reiškia, kad aprašymai nemini galimų nusikaltėlių ar sužeistų žmonių vardų bei pavardžių. Tokiu būdu yra išvengiama asmens duomenų saugumo pažeidimų: ,,Asmens duomenų saugumo pažeidimas – saugumo pažeidimas, dėl kurio netyčia arba neteisėtai sunaikinami, prarandami, pakeičiami, be leidimo atskleidžiami persiųsti, saugomi arba kitaip tvarkomi asmens duomenys arba prie jų be leidimo gaunama prieiga“ (Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija, 2023). Šio tyrimo tikslui įgyvendinti bus panaudoti sukaupti duomenys, susiję su narkotinių medžiagų įvykiais Lietuvoje nuo 2015 m. iki 2023 m. Duomenys pateikiami tiek vektoriniu, tiek rastriniu pavidalu, o jų atributai yra vienodi abiejose versijose. Apie pažeidimus, kurie yra susiję su narkotine sklaida, pateikta tokia informacija:

1) Įvykio data – tai atributas, nurodantis tikslią datą, kada įvyko galimas nusikaltimas; ji pateikiama formatu: metai – mėnuo – diena – valandos: minutės: sekundės;
2) Įregistravimo data – tai atributas, nurodantis datą, kada įvykis buvo užfiksuotas duomenų bazėje. Ji pateikiama formatu: metai – mėnuo – diena – valandos: minutės: sekundės;
3) Tipas – tai atributas, kuris duomenų bazėje skirstomas į dvi dalis – pirmąją ir antrąją. Pirmojoje įvardijamas užfiksuoto nusikaltimo trumpinys, pavyzdžiui: įvykiai, susiję su narkotikais (NAR), viešosios tvarkos pažeidimai (VTP), įvykiai, susiję su smurtu (ASM), vagystės (VAG). Šiame tyrime buvo išfiltruotas trumpinys NAR. Antrojoje duomenys skirstomi į dar detalesnę nusikaltimų klasifikaciją, pavyzdžiui: nusikaltimai prieš asmenį, kelių eismo taisyklių pažeidimai;
4) Vieta – atributas, kuris taip pat išskiriamas į dvi dalis – pirmąją ir antrąją. Pirmuoju atveju nurodoma apytikslė nusikaltimo vieta, pavyzdžiui, gatvė, transporto priemonė, gyvenamoji patalpa. Antruoju atveju pateikiama dar detalesnė nusikaltimo lokacija, pavyzdžiui, daugiaaukštė automobilių stovėjimo aikštelė ar degalinė;
5) Savivaldybė – tai atributas, nurodantis, kurioje savivaldybėje yra užfiksuotas galimas nusikaltimas;
6) Seniūnija – tai atributas, kuris duomenų bazėje nurodo seniūniją, kurioje įrašytas įvykis;
7) Gatvė – tai atributas, kuriame nurodoma užregistruoto įvykio gatvė;
8) Namas – tai atributas, nurodantis namą, kuriame užfiksuotas įvykis;
9) Butas – tai atributas, kuris nurodo, kuriame bute įvyko galimas nusikaltimas.

3.1. Duomenų tvarkymas

Tyrimo pagrindą sudaro PRĮR, kuris privalėjo būti pakoreguotas dėl patogesnio darbo su duomenimis. Visų pirma, su duomenų rinkiniu buvo susipažinta jau prieš metus, atliekant Vilniaus miesto narkotinių medžiagų vartojimo erdvinę analizę. Šiais metais duomenų bazės pokyčiai buvo tokie:

PRĮR buvo įkeltas į ArcGIS Pro 3.4.2 aplinką, kurioje peržiūrėtas duomenų bazės turinys. Palyginti su praėjusiais metais, duomenų kiekis padidėjo, nes buvo įtraukti 2023 m. duomenys ir išplėstas tyrimo objektas.

Nors pagrindinis šio tyrimo tikslas – įvertinti žaliųjų zonų ir įvairių parkų teritorinę sklaidą pagal su narkotinėmis medžiagomis susijusius įvykius, tikėtina, kad atsiras tokių parkų ar mažesnių zonų, kuriose vien įvykių, susijusių su narkotikais, analizei gali neužtekti duomenų. Todėl ArcGIS aplinkoje palikti kiti įvykiai, susiję su kitais nusikaltimais.

Atliekant išsamią analizę ir kuriant atitinkamus žemėlapius, ArcGIS aplinkoje buvo sujungti PRĮR duomenų bazės duomenys ir surinktos Lietuvos parkų bei žaliųjų zonų teritorijų ribos. Tokiu būdu užfiksuojami įvykiai, patenkantys tiesiogiai į parkų teritorijas, o atlikus analizę sudaromi atskirų žaliųjų zonų žemėlapiai, remiantis pasikartojančių įvykių kiekiu jose. Be to, išanalizuoti sezoniniai ir metiniai pokyčiai, siekiant nustatyti, ar yra pasikartojančių galimų nusikaltimų tam tikrose vietose.

4. Rezultatai

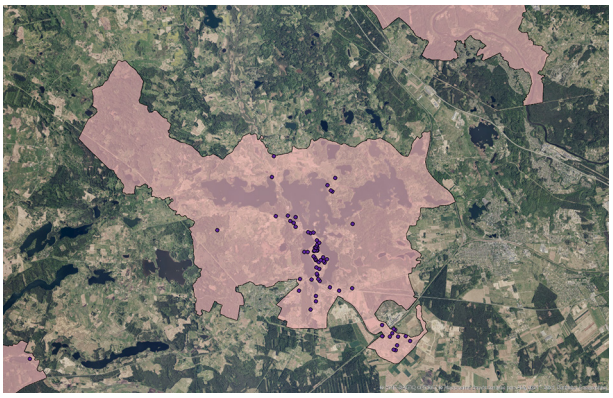
Šiame straipsnyje, kaip rezultatų pavyzdžiai, nagrinėjami keturi parkai, kuriuos tyrimo autorius pasirinko siekdamas apžvelgti skirtingo dydžio ir reikšmės teritorijas. Iš anksčiau minėtų nacionalinių parkų analizei buvo pasirinktas Trakų istorinis nacionalinis parkas, o iš regioninių – Biržų regioninis parkas. Taip pat, autoriaus manymu, būtina atsižvelgti į du Vilniaus miesto centre esančius parkus: Vingio parką ir Bernardinų sodą. Šių dviejų miesto parkų analizė leidžia geriau suprasti narkotinių medžiagų vartojimo situaciją pačiame Vilniuje.

Tyrimo metu pastebėta, kad mažesni Lietuvos parkai susiduria su ribotu fiksuotų įvykių, susijusių su narkotinėmis medžiagomis, skaičiumi. Pavyzdžiui, Bernardinų sode per visą tiriamąjį laikotarpį buvo užfiksuoti vos du su narkotikais susiję įvykiai – 2015 ir 2019 m. (1 paveikslas). Toks mažas atvejų skaičius nėra pakankamas išsamiai analizei ir nusikalstamumo tendencijoms įvertinti. Todėl siekiant detaliau išnagrinėti šio parko situaciją, planuojama į analizę įtraukti ir kitas galimas nusikalstamas veikas.

1 paveikslas. Įvykiai, susiję su narkotinių medžiagų paplitimu Bernardinų sode

Kitas pavyzdys – Trakų istorinis nacionalinis parkas (2 paveikslas). Šiuo metu atlikta analizė apima tik įvykius, susijusius su narkotinių medžiagų paplitimu. Tyrimo metu pastebėtos tam tikros tendencijos ir pasikartojantys atvejai būtent Trakų mieste. Akivaizdu, kad parko teritorijoje yra ne tik pats Trakų miestas, bet ir Senieji Trakai, kuriuose, remiantis pateiktu paveikslu, matoma didelė įvykių koncentracija. Todėl, pasinaudojant šia galimybe, kaip ir Bernardinų sodo atveju, planuojama dar labiau išplėsti analizę ir įvertinti visas šiame parke fiksuotas nusikalstamas veikas.

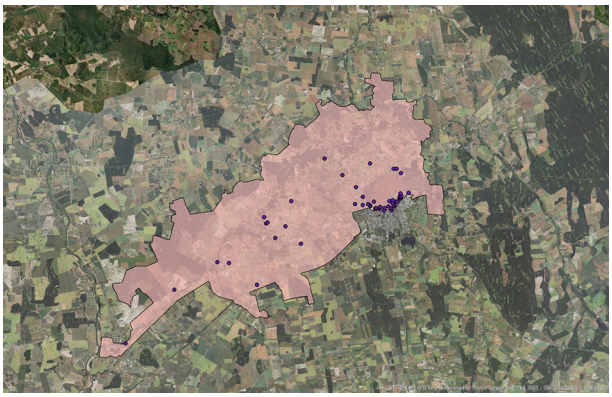
2 paveikslas. Įvykiai, susiję su narkotinių medžiagų paplitimu Trakų istoriniame nacionaliniame parke

Be to, tyrimo metu buvo pastebėta įdomi detalė analizuojant vieną iš svarbiausių nagrinėjamų objektų – Vilniaus miesto Vingio parką (3 paveikslas). Šio parko įvykių žemėlapis rodo, kad visi įvykiai yra sutelkti vienoje vietoje. Nors paveiksle matomi keturi taškai, iš tiesų per analizuojamą laikotarpį buvo užfiksuoti net 19 su narkotinėmis medžiagomis susijusių įvykių. Šiuo metu sudėtinga nustatyti, ar visi šie įvykiai įvyko Vingio parko estradoje, ar tai duomenų įvedimo klaida. Todėl papildoma analizė turėtų padėti išsiaiškinti, ar incidentai buvo fiksuoti pastato viduje, ar jų koncentracija vienoje vietoje atsirado dėl kitų priežasčių.

3 paveikslas. Įvykiai, susiję su narkotinių medžiagų paplitimu Vingio parke

Galiausiai, analizuojant Biržų regioninį parką (4 paveikslas), buvo pastebėta, kad čia užfiksuotų įvykių kiekis yra pakankamas, jog būtų galima įvertinti jų priežastis ir pasikartojimo dažnį. Taip pat siekiama nustatyti, kokios parko savybės lemia šių įvykių dažną pasikartojimą būtent toje vietoje.

4 paveikslas. Įvykiai, susiję su narkotinių medžiagų paplitimu Biržų regioniniame parke

Pabaigai, kalbant apie rezultatus, verta paminėti, kad buvo apžvelgti tiek nacionaliniai, tiek regioniniai, tiek ir kiti smulkesni miestų parkai. Daugiausiai įvykių užfiksuota regioniniuose parkuose, o mažesnio dydžio miestų parkai ateityje bus analizuojami išsamiau, pasitelkiant visų nusikaltimų duomenis – tokiu būdu bus galima geriau įvertinti jų saugumą ir nusikalstamumo tendencijas.

5. Išvados

Šio tyrimo pradinės stadijos rezultatai rodo, kad Lietuvoje nacionaliniai ir regioniniai parkai susiduria su nedideliu kiekiu narkotinių medžiagų vartojimo mastu parko teritorijose. Tokie įvykiai dažniausiai pasitaiko labiau urbanizuotose vietose ir lankytojų pamėgtose zonose, kur didesnis žmonių srautas akivaizdžiai lemia didesnį įvykių dažnį.

Tuo tarpu kai kurie miesto parkai išvis nesusiduria su tokia problema. Taip pat egzistuoja parkų, kuriuose įvykių kiekis yra per mažas tinkamai analizei atlikti. Dėl šios priežasties tolesnėje tyrimo stadijoje prie jų yra prijungiami visi nusikalstamumo duomenys.

Pabaigai, siekiant padėti skaitytojui geriau suprasti situaciją, įvardijami keli parkai, kuriuose tyrimo laikotarpiu užfiksuotas didžiausias arba mažiausias tokių įvykių skaičius. Žemaitijos nacionalinis parkas – teritorija, kurioje užfiksuoti vos 8 įvykiai, keli iš jų – pasikartojantys tame pačiame vienkiemyje. Tai verta paminėti, atsižvelgiant į tai, kad šis parkas yra gana įspūdingo dydžio, o tokių įvykių jame užfiksuota palyginti nedaug. Panaši situacija stebima ir Aukštaitijos nacionaliniame parke – čia taip pat fiksuotas labai mažas tokių įvykių skaičius. Tuo tarpu Kuršių nerijos nacionaliniame parke – jau 26 įvykiai, rodantys intensyvesnį su narkotikais susijusios veiklos pasiskirstymą.

Literatūra

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2008). *Drugs and vulnerable groups of young people* (Selected Issue 2008). Office for Official Publications of the European Communities. https://www.drugsandalcohol.ie/11594/1/EMCDDA_Selected_issue_2008_Vulnerable_young_people.pdf

European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. (2023). *European drug report 2023: Trends and developments* (EMCDDA Scientific Report) [Report]. EMCDDA. https://www.emcdda.europa.eu/publications/european-drug-report/2023/drug-situation-in-europe-up-to-2023_en

Lietuvos policijos departamentas. (2005). *Lietuvos Policijos Generalinio Komisaro įsakymas dėl policijos registruojamų įvykių registro steigimo* (Nr. 5-V-766). https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.267481/asr

Marquet, O., Ogletree, S. S., Hipp, J. A., Suau, L. J., Horvath, C. B., Sinykin, A., & Floyd, M. F. (2020). Effects of crime type and location on park use behavior. *Preventing Chronic Disease, 17*, E73. https://doi.org/10.5888/pcd17.190434

United Nations Office on Drugs and Crime. (2023). *World drug report 2023.* UNODC. https://www.unodc.org/res/WDR-2023/Special_Points_WDR2023_web_DP.pdf

United Nations Office on Drugs and Crime. (2024). *World drug report 2024.* UNODC. https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/WDR_2024/WDR_2024_SPI.pdf

Valstybinė duomenų apsaugos inspekcija. (2023). *2023 apžvalga* [2023 review]. https://vdai.lrv.lt/public/canonical/1728988402/625/2023%20apzvalga_24.10.15.pdf

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos. (2023). *Saugomų teritorijų sistema*. https://vstt.lrv.lt/lt/saugomu-teritoriju-sistema/

SPATIAL DISTRIBUTION OF DRUG-RELATED EVENTS IN LITHUANIAN PARKS 2015–2023

G. JANKŪNAS

Abstract. The increasing prevalence of drug use and related crime in Vilnius City is a major societal problem, with implications for security, community well-being, and the environment. Parks and other green spaces, as accessible public areas, are increasingly affected by these issues, raising concerns about their safety and usage. This study extends a previous study that examined the spatial distribution of drug-related incidents in Vilnius City. The study aims to gain a broader understanding of Lithuania and its regions, primarily by examining the situation in parks and green spaces between 2015 and 2023. At the end of the study, it is expected to identify regional "hot spots" using the results and to assess which incidents most frequently occur in green spaces. Using the Lithuanian Police database of registered incidents and geographical analysis methods, maps will be created showing the regions and locations where crimes are likely to occur according to the different years of the study.

Keywords: crime, drugs, geographical information systems, parks, spatial dispersion.